

« zurück blättern vor »

BRAKARZ subst. m., ab 1428; auch *braczarz*. **1)** ‘Arbeiter, der Waren sortiert’ – ‘pracownik sortujący towar’: [hapax] 1428 MonJur III 9, STP *Pol Zachczika drewa bonorum roborum vlg. wibracouanego sicud braczarze dicunt[ur], quod sint bona robora eadem robora.* – STP, SW, DOR. **2)** ‘Geldwechsler, Wechsler’ – ‘osoba zajmująca się wymianą pieniędzy, wekslarz’: (1437) 1920 KsMaz III nr 2601, STP *Electores vlg. braczarze fieri debebunt circa solutionem dictarum peccuniarum.* ◊ [LBel.] 1471 MPKJ V 119, STP *Przemyenyaczow, brakarzew pyenyądzdy numulariorum.* – STP, SW (stp.). **3)** ‘Spezialist, der sich mit der Durchsicht und Qualitätsbewertung von Rohstoffen und Waren befaßt; auch übertr.’ – ‘specjalista zajmujący się przeglądem i oceną jakości surowca lub wyrobów; też przen.’: 1582 GrzegŻarnPos 3, SPXVI *A iż Bog nie ieft brákárzem person / ále w káżdym narodzie y ftanie káždy táki Pánu Bogu ieft przyiemny / ktory sie go boi y spráwiedliwość miúwie / náuczáli.* ◊ 1775–1806 Teat. 52 15, L *A nie widziales tu gdzie mego brakarza!* ◊ (1843–1846) 1885–1887 Baliń.M.Polska IV 332, DOR *Postanowieni (...) zostali tak zwani brakarze przysięgli, czyli znawcy do oceniania wartości różnych gatunków drzewa towarowego, potażu i wszelkich innych produktów krajowych do Prus Niemnem spławiających się.* ◊ vor 1861 SWIL *Udaliśmy się ze lnem do brakarza.* ◊ 1900 Jordan Gaj. w: Tyg.Illustr. 38, DOR *W jednej tylko izbie mieścił się z rodziną, resztę osady ustępując brakarzowi i robotnikom.* ◊ 1951 Kryń.J.Towarozn. II 160, DOR *Artykuły odzieżowe oznaczane są przez zakłady wytwórcze symbolami obejmującymi: i nazwę zakładu wytwórczego, nazwę artykułu, gatunek towaru wg klasyfikacji brakarzy (...) numer brakarza kontrolującego produkcję.* – SPXVI, TR, L, SWIL, SW, DOR sowie BAN. ◊ **Var:** *braczarz* subst. m., [hapax] 1428 MonJur III 9, STP – nur STP; *brakarz* subst. m., (1437) 1920 KsMaz III nr 2601, STP – STP, SPXVI, TR, L, SWIL, SW, DOR sowie BAN. ◊ **Etym:** **1)** nhd. *Bracker* subst. m., ‘jmd., der Vieh oder Ware brackt’, GRI, nur für Inh. 1, 3. **2)** nhd. *Wracker* subst. m., ‘Prüfer von Waren nach ihrer Güte’, GRI, nur für Inh. 1, 3. ◊ **Der:** *brakarskie* subst. n., ‘eine Marktabgabe’, (1565) 1584 LMaz II 73, ZAJP; *brakarnia* subst. f., ‘Ort, wo die Waren sortiert und bewertet werden’, vor 1861 SWIL, zuerst geb. SWIL, nur für Inh. 3; *brakarstwo* subst. n., ‘das Gewerbe eines Warenprüfers’, vor 1861 SWIL, zuerst geb. SWIL, nur für Inh. 3; *brakarczyk* subst. m., ‘Gehilfe des Warenprüfers’, vor 1900 SW, zuerst geb. SW; *brakarka* subst. f., ‘Femininum zu *brakarz*’, 1950 Sztand.Młod. 31, DOR, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 3; *brakarski* adj., 1954 Przew.leśn. 290, DOR, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 1, 3. ❖ Die früheste Bedeutung (Inhalt 1) bezieht sich auf das Prüfen von Holz und entspricht damit dem

mittelniederdeutschen Usus. Bereits 1437 verbreitete sich das Wort für das Prüfen von Gold (Geldwechseln), was wohl auf eine frühe Entlehnung (vor 1400) hinweist. Dann ist es wohl auch allgemein geworden, so ausdrücklich auch SWIL (s. v. *brakarnia*), allerdings mit einem einzigen Beispiel, in dem von Flachs die Rede ist (dazu s. GRIMM 30, 1673 unten). Die mittelniederdeutsche Form ist 1404 als *wraker* belegt (s. ↑*brakowac*), die Variante *braczarz* ist eine Lehnbildung zu ↑*brak*, vgl. apoln. *stoł* → *stolarz*. Durchgesetzt hat sich die dem Deutschen nähere Form. ↑*brak*.

« zurück blättern vor »